

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
АСОЦІАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ ПРАВНИКІВ**

**МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ**

**“МІЖНАРОДНО-ПРАВОВА ОЦІНКА РОСІЙСЬКОЇ
ВОЄННОЇ АГРЕСІЇ В УКРАЇНІ ТА ЗАХИСТ
ФУНДАМЕНТАЛЬНИХ ПРАВ ЛЮДИНИ”**

(м. Київ 16 липня 2022)

Збірник наукових праць

Київ 2022

Редакційна колегія:

Костицький В.В. - д.ю.н, професор, дійсний член (академік) НАПрН, Президент Асоціації українських правників

Берлач А.І. - д.ю.н, професор, завідувач кафедри службового та медичного права Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Новицька Н.Б. - д.ю.н, с.н.с., професор кафедри приватного права Навчально-наукового інституту права Державного податкового університету

Ковальчук О.М. – к.ю.н, доцент, доцент кафедри теорії та історії права та держави Навчально-наукового Інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Марченко М.В. – к.ю.н., провідний експерт з конституційного та виборчого права Асоціації українських правників

Ноняк М.В. - к.е.н, Асоціація українських правників

Радченко О.І. - к.ю.н., доцент, доцент кафедри конституційного права та міжнародного права Харківського національного університету внутрішніх справ, Асоціація українських правників

Консультаційна рада:

Гнатовський М.М. - к.ю.н., доцент, доцент кафедри міжнародного права Навчально-наукового Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Стецюк П.Б. - к.ю.н, суддя Конституційного суду України у відставці, науковий консультант з правових питань Центру Разумкова

Суходольська А.А. - к.ю.н, виконавчий секретар Асоціації українських правників

Коломієць В.А. - адвокат, Асоціація українських правників

Ореховський М.Л. - адвокат, Асоціація українських правників

Ямельська Х.Ю. - адвокат, Асоціація українських правників

Упорядники збірки конференції:

Костицький В.В. - д.ю.н, професор, дійсний член (академік) НАПрН, Президент Асоціації українських правників”

Новицька Н.Б. - д.ю.н, с.н.с., професор кафедри приватного права Навчально-наукового інституту права Державного податкового університету

Ковальчук О.М. – к.ю.н, доцент, доцент кафедри теорії та історії права та держави Навчально-наукового Інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Марченко М.В. – к.ю.н., провідний експерт з конституційного та виборчого права Асоціації українських правників

Рецензенти:

Гвоздецький В.Д. - д.ю.н, проф, професор кафедри правових природоохоронних дисциплін Навчально-наукового Інституту права Національного університету водного господарства;

Заборовський В.В. - д.ю.н, проф, професор кафедри цивільного права Ужгородського національного університету ;

Марусяк О. В. - PhD (ФРН), Центр політико-правових реформ.

Міжнародно-правова оцінка російської воєнної агресії в Україні та захист фундаментальних прав людини: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 16 липня 2022 р.) / Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Асоціація українських правників. Київ: «Видавництво Людмила», 2022. 359 с.

ЗМІСТ

ПОЛІТИЧНІ, ЕКОНОМІЧНІ, СОЦІАЛЬНІ ТА ЕКОЛОГІЧНІ СКЛАДОВІ МІЖНАРОДНО-ПРАВОЇ ОЦІНКИ РОСІЙСЬКОЇ ВОЄННОЇ АГРЕСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ У СВІТЛІ СУЧАСНОГО МІЖНАРОДНОГО ПРАВА..... 9

<i>Бевз О.</i> МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ КОМПЕНСАЦІЇ ШКОДИ, ЗАПОДІЯНОЇ ДОВКІЛЛЮ РОСІЙСЬКОЮ ВОЄННОЮ АГРЕСІЄЮ В УКРАЇНІ.....	9
<i>Білан В.</i> ГЕНОЦИД УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ - СПОСІБ РОСІЙСЬКОЇ САМОІДЕНТИФІКАЦІЇ ЧИ ВИКЛИК УКЛАДУ ЦИВІЛІЗОВАНИЙ СИСТЕМІ.....	14
<i>Білоричський Г.</i> ПРОБЛЕМИ ІДЕОЛОГІЇ ЛЮДИНОЦЕНТРИЗМУ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ ВОЄННОЇ АГРЕСІЇ В УКРАЇНІ.....	20
<i>Грецьова Р.</i> ТАКТИЧНА МЕДИЦИНА У «ПРАВОНУДІННОМУ» ВИМІРІ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....	24
<i>Задерейко С.</i> КОРУПЦІЯ І ВІЙНА: ІСТОРІЯ І СУЧАСНІ СТРАТЕГІЇ.....	28
<i>Захарченко П.</i> ЗВІРСТВА ЯК ОЗНАКА СОЦІАЛЬНОЇ ДЕВІАЦІЇ: ІЗ ДОСВІДУ РОСІЙСЬКОГО АВТОРИТАРИЗМУ.....	32
<i>Ковалів О.</i> РЕАЛЬНИЙ ЗАХИСТ КОНСТИТУЦІЙНИХ ПРАВ ВЛАСНОСТІ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ НА ЗЕМЛЮ ТА ЇЇ ПРИРОДНІ РЕСУРСИ – ОСНОВНЕ НАЦІОНАЛЬНЕ БАГАТСТВО: – КЛЮЧ ДО ПЕРЕМОГИ.....	37
<i>Ковальчук О.</i> АКСІОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МІЖНАРОДНОГО МЕХАНІЗМУ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ У СВІТЛІ РОСІЙСЬКОЇ ВОЄННОЇ АГРЕСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ.....	42
<i>Ковальчук Т.</i> ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ ТА ЗБИТКІВ, ЗАВДАНИХ ДОВКІЛЛЮ УКРАЇНИ ВНАСЛІДОК ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ РФ.....	44
<i>Kostytska S.</i> FUTURE RUSSIAN REPARATIONS TO UKRAINE: REPERCUSSIONS OF THE RECENT ARMED ACTIVITIES ICJ JUDGEMENT.....	48
<i>Костицький В.</i> ДО ПИТАННЯ ПРО РОСІЙСЬКУ ІНФОРМАЦІЙНУ АНТИУКРАЇНСЬКУ ВІЙНУ.....	52
<i>Лажмотов К.</i> МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ЗАХИСТУ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ ПІД ЧАС РОСІЙСЬКОЇ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ В УКРАЇНІ.....	57
<i>Лугіна Н.</i> КІБЕРБЕЗПЕКА В УМОВАХ ВІЙНИ В УКРАЇНІ.....	62
<i>Мамка В.</i> МІЖНАРОДНО-ПРАВА ОЦІНКА РОСІЙСЬКОЇ ВОЄННОЇ АГРЕСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ У СВІТЛІ СУЧАСНОГО МІЖНАРОДНОГО ПРАВА.....	65
<i>Мироненко В.</i> СТРИМУВАННЯ ШИРОКОМАСШТАБНИХ ВОЄННИХ ДІЙ ЯК ГОЛОВНЕ ПРИЗНАЧЕННЯ РАКЕТНО-ЯДЕРНИХ ПРОГРАМ.....	69
<i>Михайличенко Б., Біляков А., Ніколайчук С.</i> ВИКОРИСТАННЯ ФЛЕШЕТІВ У СНАРЯДАХ РОСІЙСЬКОЇ АРМІЇ ПРОТИ ЦИВІЛЬНОГО НАСЕЛЕННЯ У ВІЙНІ З УКРАЇНОЮ ЯК ДОКАЗ ПОРУШЕННЯ ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА.....	72
<i>Музика-Стефанчук О., Музика Л.</i> ФІНАНСОВІ ТА МАЙНОВІ ВТРАТИ УКРАЇНИ У ЗВ'ЯЗКУ ІЗ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЮ ВІЙНОЮ І ОКРЕМІ ШЛЯХИ ЇХ ВІДШКОДУВАННЯ.....	75

Носік В. ЗАХИСТ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА ЗЕМЛЮ ЯК ОСНОВНЕ НАЦІОНАЛЬНЕ БАГАТСТВО УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ: ВИКЛИКИ ВОЄННОГО СТАНУ ТА ПРОБЛЕМИ ЇХ ПОДОЛАННЯ.....	79
Петков С. УКРАЇНА – ЧАСТИНА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ: ДО ПИТАННЯ ПРО ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ.....	84
Сидій О. ПИТАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАБОРОНИ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОРОСІЙСЬКИХ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ.....	89
Тарута С., Крижанівський В., Мамонтов І. "РАШИЗМ" ЯК СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ТЕЧІЯ ТА ЇЇ ПРАВОВА ОЦІНКА.....	91
Томенко М. САНКЦІЙНА ПОЛІТИКА ЩОДО РОСІЇ В КОНТЕКСТІ ЗАХИСТУ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНИ.....	97
Третьяков Д. КОМПЕНСАЦІЯ ЗА ВТРАЧЕНЕ МАЙНО В ПРАКТИЦІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ.....	99
Шевченко А., Кудін С. ВІЙНА РФ З УКРАЇНОЮ ЯК ПРОЯВ МОСКОВСЬКО-РОСІЙСЬКОЇ «НЕ СВОБОДИ».....	103
Шляхов І. ФІНАНСОВО-ПРАВОВЕ РУЛЮВАННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ВЗАЄМОДІЇ СКЛАДОВИХ БЮДЖЕТНОЇ СИСТЕМИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	107
Якимчук Н. СТЯГНЕННЯ НЕОБГРУНТОВАНИХ АКТИВІВ ТА СТЯГНЕННЯ АКТИВІВ ВІДПОВІДНО ДО ЗАКОНУ УКРАЇНИ “ПРО САНКЦІЇ” ЯК ФОРМИ ЦИВІЛЬНОЇ КОНФІСКАЦІЇ АКТИВІВ ТА ВАЖЛИВІ ДЖЕРЕЛА ДОХОДІВ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	112
Ямельська Х. ЗЛОЧИНИ КАТУВАННЯ, СКОЄННІ ПІД ЧАС АГРЕСІЇ РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗСЛІДУВАННЯ, СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ ТА СПРАВЕДЛИВОЇ САТИСФАКЦІЇ. МІЖНАРОДНИЙ АСПЕКТ ...	116
ЗАХИСТ ФУНДАМЕНТАЛЬНИХ ПРАВ ЛЮДИНИ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	122
Бериславська О. НАПАДИ НА ОСВІТНІ ЗАКЛАДИ: ВІД ВОЄННОГО ЗЛОЧИНУ ДО "ОСВІТНЬОГО ГЕНОЦИДУ".....	122
Бичай Р. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ОБМЕЖЕННЯ ПРАВА НА СВОБОДУ ПЕРЕСУВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ.....	126
Бобровник С. МЕХАНІЗМИ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ: ПОНЯТТЯ ТА ОСНОВНІ ФУНКЦІЇ.....	130
Бондар Ю. ПРОБЛЕМАТИКА ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ ТА СУСПІЛЬСТВА В УМОВАХ ВІЙНИ.....	133
Гущин О. ЗАХИСТ ЦИВІЛЬНОГО НАСЕЛЕННЯ ЯК КОНЦЕПЦІЯ ГУМАНІЗАЦІЇ ВІЙНИ.....	138
Данилюк І. ЗАЛУЧЕННЯ КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ У ПРОЦЕСИ ПРИМИРЕННЯ В КРАЇНАХ ЛАТИНСЬКОЇ АМЕРИКИ КІНЦЯ ХХ СТ. – ПОЧАТКУ ХХІ ст.	142
Дяковський О. ОСОБЛИВОСТІ ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПРАВ ТА ДАНИХ ПРО ФІЗИЧНУ ОСОБУ ЗА ДОПОМОГОЮ НАЦІОНАЛЬНОГО ПРАВА В УМОВАХ ВІЙНИ.....	147

Костюченко О. РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВА НА СВОБОДУ ТА ОСОБИСТУ НЕДОТОРКАННІСТЬ ОСОБИ В УМОВАХ ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ	150
Кошляк Н. РОЛЬ ІНСТИТУТІВ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРАВ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ: КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ПРОБЛЕМИ	154
Малишев Б. ПОТРЕБА УКРАЇНИ У НОВІЙ КОНСТИТУЦІЇ ДЛЯ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ	158
Марченко М. АКсіОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДИСКРЕЦІЙНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ ГЛАВИ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ У КОНТЕКСТІ ЗАХИСТУ ФУНДАМЕНТАЛЬНИХ ПРАВ ЛЮДИНИ В УМОВАХ ВІЙНИ	162
Матвєєва Ю. ПРАВО НА ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ, ЗАВДАНОЇ ДЕРЖАВОЮ-АГРЕСОРОМ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	163
Мацелюх І. НОРМАТИВНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МЕДИЧНОГО СОРТУВАННЯ: ДО ІСТОРИЧНИХ ВИТОКІВ.....	167
Наливайко Л., Ісаєва Н. ПОНЯТТЯ «ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНА ОСОБА» У НАЦІОНАЛЬНОМУ ТА ЗАРУБІЖНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ	170
Наливайко Л., Коршун А. ПРАВОВИЙ СТАТУС ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ДОКТРИНАЛЬНИЙ АСПЕКТ	175
Наливайко Л., Сірко Л. ГЕНДЕРНО-ПРАВОВА ЕКСПЕРТИЗА ЯК СПОСІБ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ: ПРИНЦИПИ ТА ЇХ СУТНІСТЬ	180
Новицька Н., Новицький А. ОБМЕЖЕННЯ ПРАВА НА ІНФОРМАЦІЮ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ЯК ЗАПОРУКА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ	184
Пащинський В. ПОРУШЕННЯ АГРЕСОРОМ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА ПІД ЧАС ВІЙНИ В УКРАЇНІ	189
Середюк В. ПРАВА ЛЮДИНИ В УМОВАХ ВІЙНИ: ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВА РЕФЛЕКСІЯ.....	195
Сіньова Л. ДЕЯКІ НОВАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	199
Стрижеус Д. ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ І ЗАХИСТУ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	203
Суходольська А. ПРАВО НА СВОБОДУ ТА ЙОГО ОБМЕЖЕННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ	206
Онищук І. РОЗВИТОК КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДОЧИНСТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ	209
ПИТАННЯ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В УМОВАХ ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ	214
Берлач А. ОСОБЛИВОСТІ СЛУЖБОВИХ ВІДНОСИН ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ЗАГРОЗА КОЛАБОРАЦІОНІЗМУ	214

<i>Богуславець М.</i> ПЕРШОЧЕРГОВІ КРОКИ ЩОДО МІНІМІЗАЦІЇ КОРУПЦІЙНИХ РИЗИКІВ ПІД ЧАС ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ.....	220
<i>Варич О.</i> РОЛЬ ДЕРЖАВИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРАВ ЛЮДИНИ В УМОВАХ БОЙОВИХ ДІЙ: КЛЮЧОВІ ВЕКТОРИ	222
<i>Губанов О.</i> ПОРЯДОК ВРУЧЕННЯ МОБІЛІЗАЦІЙНИХ РОЗПОРЯДЖЕНЬ ТА ПОВІСТОК КЕРІВНИКІВ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ЦЕНТРІВ КОМПЛЕКТУВАННЯ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ: ПИТАННЯ ДЕТАЛІЗАЦІЇ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТА ЦИФРОВІЗАЦІЇ	226
<i>Губанова Т.</i> ДОЗВІЛЬНИЙ ПОРЯДОК ЗМІНИ МІСЦЯ ПРОЖИВАННЯ ГРОМАДЯНАМИ, ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ НА ВІЙСЬКОВОМУ ОБЛІКУ, ПІД ЧАС МОБІЛІЗАЦІЇ: МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ.....	229
<i>Дерев'яно С.</i> РЕФЕРЕНДУМ В УМОВАХ ВІЙНИ	233
<i>Заєць О., Коваленко Т.</i> ЗАХИСТ ЗЕМЕЛЬНИХ ПРАВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ	238
<i>Іншин М.</i> МОЖЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАБІЛЬНОСТІ ТРУДОВИХ ПРАВОВІДНОСИН В УМОВАХ ВІЙНИ	242
<i>Ковальчук М.</i> СЕКТОРАЛЬНІ САНКЦІЇ У СФЕРІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В МЕХАНІЗМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ	245
<i>Литвин Н.</i> АНАЛІЗ СТАНУ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	249
<i>Оніщенко Н.</i> РЕГУЛЯТОРНА ПОЛІТИКА: ЕФЕКТИВНІСТЬ ТА ЯКІСТЬ ЗАКОНОДАВСТВА В КОНТЕКСТІ МИРОБУДІВНИЦТВА	256
<i>Пашинський В., Ступак Д.</i> ПОНЯТТЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ	258
<i>Плахотнік Р.</i> ДІЯЛЬНІСТЬ ЦЕНТРІВ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	261
<i>Попова А.</i> ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ ЗА ЗАБРУДНЕННЯМ ЗЕМЕЛЬ УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ ВОЄННОЇ АГРЕСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ.....	265
<i>Проневич О.</i> ПРАВОВІ ЗАСАДИ УЧАСТІ ІНОЗЕМЦІВ ТА ОСІБ БЕЗ ГРОМАДЯНСТВА В БОЙОВИХ ДІЯХ У СКЛАДІ СИЛ ОБОРОНИ УКРАЇНИ	267
<i>Радченко О.</i> ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРИЙНЯТТЯ ДО ГРОМАДЯНСТВА УКРАЇНИ ДЕЯКИХ КАТЕГОРІЙ ОСІБ	273
<i>Тютюнник В.</i> ПИТАННЯ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В УМОВАХ ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ	276
<i>Халява В.</i> ПЕРСПЕКТИВИ ЖИТЛОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ.....	281
<i>Чепкова К.</i> ДІЄВІСТЬ ОКРЕМИХ ІНСТИТУТІВ ДЕРЖАВИ З ПИТАНЬ ЗАХИСТУ ДІТЕЙ ПІД ЧАС ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ В УКРАЇНІ	283

**ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНОГО МЕХАНІЗМУ РОЗГЛЯДУ
ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ РОСІЇ В УКРАЇНІ 287**

Бодунова О. ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ЯК НАПРЯМ ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ
У СФЕРІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ..... 287

Демченко І. ПРИНЦИП УНІВЕРСАЛЬНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ ЩОДО ВОЄННИХ
ЗЛОЧИНІВ ВЧИНЕНИХ В УКРАЇНІ..... 289

Куфтирєв П. CLASS ACTION (ГРУПОВИЙ ПОЗОВ), ЯК МЕХАНІЗМ
ВІДШКОДУВАННЯ МОРАЛЬНОЇ ШКОДИ ЗАПОДІЯНОЇ ВОЄННОЮ
АГРЕСІЄЮ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ..... 292

Топольницький В., Федчук Т. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНІВ
І ЗВИЧАЇВ ВІЙНИ ПІД ЧАС ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ В УКРАЇНІ..... 297

Żywucka–Kozłowska E. DEFINITION OF WAR CRIMES UNDER THE ROME
STATUTE OF THE INTERNATIONAL CRIMINAL COURT 302

**КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА КВАЛІФІКАЦІЯ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ ТА
ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ЛЮДСТВА, ПИТАННЯ КАТУВАННЯ ТА
НЕЛЮДСЬКОГО ПОВОДЖЕННЮ В УМОВАХ ВІЙНИ У СВІТЛІ
СУЧАСНОГО МІЖНАРОДНОГО ПРАВА 307**

Ергард Н., Кобилянський О. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ СУДОВО-МЕДИЧНОЇ
ЕКСПЕРТИЗИ КАТУВАНЬ В УМОВАХ ВІЙНИ 307

Карпенко М. ДО ПИТАННЯ ПРО СПІВВІДНОШЕННЯ ВІЙСЬКОВИХ І
ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ..... 310

Мірошниченко М. ДО ПРОБЛЕМИ ПОКАРАННЯ РОСІЙСЬКОГО АГРЕСОРА
ЗА СКОЄНІ ПРОТИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ ЗЛОЧИНІ 314

Плетенецька А., Михайленко О. ПРОВЕДЕННЯ КРЕМАЦІЇ ТРУПІВ
НЕВІДОМИХ ОСІБ ТА ЗАГИБЛИХ ВІД ТРАВМИ, ТІЛА ЯКИХ МАЮТЬ БУТИ
ПОХОВАНІ ЗА КОШТИ МІСЦЕВОГО БЮДЖЕТУ, В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ
ВОЄННОЇ АГРЕСІЇ..... 318

**ПРАВОСУДДЯ ПЕРЕХІДНОГО ПЕРІОДУ ТА ПИТАННЯ ПОСТВОЄНОЇ
ІНСТИТУЦІЙНОЇ СУДОВОЇ РЕФОРМИ 322**

Заярна О. ЦІННІСТЬ ГЕНДЕРНО ЧУТЛИВОГО ПІДХОДУ ДО ПРАВОСУДДЯ
ПЕРЕХІДНОГО ПЕРІОДУ 322

Наливайко Л., Ключкович В. АРГУМЕНТАЦІЯ У ПРАВОНАСТАСОВНІЙ
ДІЯЛЬНОСТІ СУДУ В КОНТЕКСТІ ПОСТВОЄНОГО ПЕРІОДУ: ДО ПИТАННЯ
КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЇ..... 326

Огнев'юк Т. ДО ПРОБЛЕМИ ДИСТАНЦІЙНОГО ПРАВОСУДДЯ В УКРАЇНІ В
УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ 331

Пристайко В. ДОКУМЕНТУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ ЯК НЕВІД'ЄМНИЙ
ІНСТРУМЕНТ ПРАВОСУДДЯ ПЕРЕХІДНОГО ПЕРІОДУ 334

Шепель Т. ПОБУДОВА НЕЗАЛЕЖНОЇ СУДОВОЇ ГІЛКИ ВЛАДИ ПІСЛЯ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ.....	337
Смокович М. СУДОВИЙ ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ В УМОВАХ ВІЙНИ: КРІЗЬ ПРИЗМУ ЗАКОНОДАВЧИХ ЗМІН	342
Задорожня Г. ВІЙСЬКОВА АГРЕСІЯ РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ: КРІЗЬ ПРИЗМУ МІЖНАРОДНОГО ЗАКОНОДАВСТВА	347
Малюга Л. ПРАВОВІ ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ	351
Ноняк М. ПИТАННЯ РЕПАРАЦІЙ ЗА ШКОДУ ЗАВДАНУ РОСІЙСЬКОЮ ВОЄННОЮ АГРЕСІЄЮ ПРОТИ УКРАЇНИ	355
Ісламова А. БЛАГОДІЙНИЦТВО ВИКЛИКИ ПОРОДЖЕННІ ВОЄННОЮ АГРЕСІЄЮ РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ	357

2) Доповнити Виборчий Кодекс України нормою щодо обов'язку ЦВК проводити моніторинг списків політичних партій на всіх видах виборів щодо наявності у них провідних членів заборонених проросійських партій.

Список використаних джерел

1. Марченко М. Все, що вам потрібно знати про заборону проросійських політичних партій URL: <https://censor.net/ua/b3334144> (дата звернення 5.07. 2022).

**"РАШИЗМ" ЯК СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ТЕЧІЯ ТА ЇЇ ПРАВОВА
ОЦІНКА**

Сергій Тарута,

народний депутат України

Володимир Крижанівський,

*Надзвичайний і Повноважний Посол України, народний депутат України I
скликання*

Ігор Мамонтов,

к.ю.н., доцент Заслужений юрист України

Повномасштабне воєнне вторгнення Російської Федерації в Україну, що стало кульмінаційним етапом російсько-української війни, яка розпочалася з російського нападу 20 лютого 2014 року до Криму, визначило черговий етап спіралеподібної російської політики по відношенню до України, коли на зміну адміністративно-економічній експансії Росії щодо України приходять відверта військова агресія.

Таке протиправне явище не є новим у ставленні Росії до України: неодноразово після відносно мирного періоду повзучого поневолення, навіть з деякими елементами послаблення великодержавних пут, наставав час жорсткого придушення всіх прав народу України аж до відвертого терору та геноциду. Достатньо звернути увагу на форми і методи знищення української ідентичності в ХХ столітті, яке почалося з кривавої поразки української держави в боротьбі з більшовицькою навалою на зламі десятих – двадцятих років. Після короткого періоду НЕПу та українізації, у відповідь на несприйняття безобщинним українським селянством насильницької колективізації, режим вже радянської імперії вдавня до нечуваного в історії європейської житниці, якою була Україна, голодомору, розстрілів наприкінці 30-х років і масових депортацій із Західної України. Після короткочасної хрущовської «відлиги» настав новий відтинок

закручування гайок, боротьби з дисидентством та «українським буржуазним націоналізмом».

За певним невеликим проміжком часу на початку 90-х років відносного пом'якшення російсько-українських відносин розпочався новий етап загострення, що супроводжується старим, але в новій обгортці, концептуальним ідеологічним ресурсом – насадженням ідеології «русского міру» - експансіоністських цінностей, котрі докорінно заперечують історичне походження української державності, етапи її розвитку та існування суверенної Української Держави як геополітичної реальності. У таких умовах системного ставлення Російської Федерації, що характеризується ознаками масштабного вчинення нею кримінальних правопорушень в Україні проти людства і людяності, необхідності набуває засудження, кримінально-правова і міжнародно-правова протидія даній протиправній політиці, припинення і у подальшому недопущення такої антилюдської зверхності, яка становить найбільшу загрозу миру та безпеці в світі в сучасних процесах трансформації міжнародних відносин.

В силу ряду причин рашизм має істотні відмінності від подоланих в останній світовій війні фашизму та нацизму. Європейські держави, що стали в середньовіччі імперіями, заволоділи колоніями на віддалених від них материках та островах. При цьому найпершими тут виявилися Іспанія та Португалія. Саме їхні мореплавці на завдання правителів цих країн – Христофор Колумб (хоча й генуезець за походженням) та Васко да Гама – зробили епохальні географічні відкриття і проклали шлях конкістадорам-завойовникам. І набагато пізніше вдалися до колоніальних завоювань англійці, французи і голандці, коли їх країни в промисловому сенсі були на більш високому рівні розвитку, що дало їм можливість скористатися природними ресурсами колоній з більшим ефектом.

Але вже наприкінці 18-го та в 19-му сторіччях західні імперії наштовхнулися на сильний супротив місцевих еліт та населення своїх васальних територій. Згадаймо хоча б війну англійських та французьких колоній Північної Америки та англо-бурську війну. Поступово метрополії почали розуміти, що колонії буде втримувати все тяжче. До того ж у владних структурах імперій врешті-решт дійшли до думки, що набагато простіше досягти прибутків від колоній, вдаючись до економічної експансії, залишивши владні

функції в руках місцевих еліт, що зобов'язувало тих займатися забезпеченням хоч якогось відносно достатнього життєвого рівня місцевого населення. Першими почали здавати позиції найбільш слабкі з них – Іспанія та Португалія. А вже в ХХ-му сторіччі, в його першій половині це торкнулося Британії та Франції.

Зовсім інакше відбувалася генеза російської імперії. Вона починалася з майже крихітного московського князівства. Монгольська навала багато в чому сприяла тому, що правителі московського та інших суміжних князівств перебрали в завойовників їх найгірші практики в методах державного управління. Найкращими інвестиціями в розвиток власних державних утворень вони бачили упокорення сусідів. Тим більше, що для цього не треба було перетинати морів та океанів. Вони обмежувалися підкоренням суходолу на схід, але й на захід. Це не спонукало їх до розвитку мореплавства, оволодіння знаннями. Перша технічна революція як і перші університети прийшли до них із величезним запізненням. Чи не найстрашнішими реперними точками в історії московського, на той час уже царства були завоювання в середині 16-го століття Казанського та Астраханського ханств. Московська держава стала на неподоланий до цього часу хибний шлях екстенсивного розвитку, який базувався не на основі технічного розвитку, а на збільшенні кількості робочих рук. А такого можна було досягнути лише, підкоряючи сусідні народи.

Для утримання величезних завойованих територій стало конче потрібно мати величезну армію та незліченну кількість чиновників. Смутний час Росії на межі XVI та XVII століть, що вирізнявся запеклою боротьбою царя та боярства, не закінчився прийняттям російської «хартії вольності», як це було ще на початку тринадцятого століття в Англії. З того часу в державі і в населенні укорінилася віра в гарного царя та незугарних бояр, яка проіснувала в Росії при різних владних модифікаціях до теперішнього часу.

Якщо в інших країнах європейського материка при відсутності істотних корисних копалин та мало плодючих в масі своїй землях, основна ставка робилася на розвитку переробних галузей і створенні новітніх технологій, то в Росії на її горі запанувала точка зору, започаткована Михайлом Ломоносовим: «Багатство Росії буде приростати Сибіром!». Таким чином вона перетворювалася в сировинний придатак Європи. В свою

чергу це не сприяло розвитку високотехнологічних виробництв і потребувало ще більшої кількості робочих рук і сприяло подальшій військовій експансії Росії на схід, Кавказ, Середню Азію та утриманню в покорі вічно близьких до бунту України та Польщі. Це ще більше посилювало роль армії та охоронних відомств у державі, вело до непомірного розбухання чиновного апарату.

Росія ставала оплотом реакції на континенті, вона все більше відставала в загальному розвитку від країн континентальної Європи, Британії, США і навіть Японії. Перемога однієї з найбільш відсталих країн Старого Світу, якою була Росія, у війні 1812 року над Наполеоном не сприяла можливості приєднання її до тих суспільних перетворень, які ніс із собою Наполеон. Більше того, певною мірою це навіть ще більше загальмувало її розвиток. Що й привело російську імперію до ганебної поразки в кримській війні, де вона було розбита відносно невеликим англо-французьким експедиційним з'єднанням. Росія не зробила потрібних висновків з цієї поразки, як це було зазвичай з іншими країнами Європи. Як вона не зробила таких доленосних висновків і після не менш страшної за наслідками війни з Японією.

У першу чергу це пояснюється тими підвалинами, на яких тримався державний устрій Росії та її наступника – СРСР. Вони і є базовими елементами тієї суспільної формації, яка тепер отримала назву – «рашизму». Головним є те, що наріжним каменем суспільства не є інтереси людини, а інтереси держави. І це не можна вважати тимчасовим явищем в її історії, чимось привнесеним зі сторони. Воно вкорінюється в ество людини, стає базовою настановою. Звідси переконання, що людина є гвинтиком державної структури, що начальник є носієм істини, а керівник держави – безпомилковий в своїх діях. Тому до речі відносно легко вкорінилися ідеї колективістських вчень про класи в общинній Росії і не знайшли належної підтримки в суто індивідуалістичній Європі.

Чи не єдиною імперією, яка в чомусь нагадувала російську була австро-угорська. Але її деякою мірою заторкнули наслідки французької буржуазної революції попри весь супротив правителів з Відня. Відхопивши внаслідок розділів Польщі південну її частку, їм вистачило розуму не стати «тюрмою» народів. Хай не дуже великі преференції, надані ними Західній Україні, тим не менше дозволили зберегти певною мірою

культуру, мову та релігію цієї частини України. Проте і ця імперія, як того вимагає історичний процес розвитку людства, загинула чи не найпершою.

Провідна ідея політики правителів Росії та їх комуністичних наступників і нинішніх ватажків, що можна не керуватися інтересами окремої людини, є вкрай неприйнятною в часи миру і злочинною в часи війни. Перемога в останній війні в частині участі в цій перемозі Радянського Союзу в першу чергу пояснюється тим, що її очільником були кинуті в бій величезні людські маси. Вона здобувалася насамперед числом, а не вмінням. Розвиток практично рабської праці в колгоспах, відсутність у людини справжньої зацікавленості в результатах своєї діяльності поєднувалося з переконанням в месіанській ролі російського народу. Нав'язування ефемерних методів розбудови суспільного життя іншим народам переростало в політику експансії. А при найменших ознаках непокори вже після другої світової війни це закінчувалося жорстоким упокоренням в таборах, як у Кенгірі, в містах, як у Новочеркаську, в країнах, як це було в 1953 році в НДР, в 1956 році в Угорщині, в 1968 в Празі, а потім і в Польщі.

Характерною ознакою відмінності фашизму і нацизму є те, що вони не були укорінені притаманні історичному розвитку Італії та й Німеччини. Весь попередній розвиток цих країн не виявляв достеменної можливості з'явлення цих явищ. Можна сказати, що певним чином прихід до влади Гітлера став наслідком поразки Німеччини в першій світовій війні. Також принагідними є посилення на надзвичайно жорсткі умови репарацій стосовно післякайзерівської держави. І до цього додалася світова економічна криза, що розпочалася в 1929 році. Веймарська буржуазна республіка не змогла втриматися перед навальним гітлерівським популізмом. Варто при цьому не забувати про той фактор, що процес становлення німецької та італійської держав стався відносно недавно в історичному вимірі – за якихось 70 років до першої світової війни. Тому в суспільствах цих двох країн не було вироблено надійних антидотів від того ж таки популізму і реваншизму. Ця теза має своїм підтвердженням також те, що країни з багатовіковою державною ідентичністю, витримали спокусу заманливих обіцянок, і не дали піднятися у себе різним колаборантам-«квіслінгам». Поліції Британії прийшлося обороняти від розправи жалюгідних декілька тисяч прихильників гітлерівського адепта Освальда Мослі стотисячним натовпом антифашистів.

Після другої світової війни Захід зробив певні висновки і не намагався довершити розгром німецького рейху повним знищенням німецької економіки, а навпаки – дав їй стати на ноги з допомогою плану Маршалла. Поразка цих двох країн у другій підряд світовій війні практично назавжди вилікувала їх народи та еліти від хвороби помсти за своє приниження від цієї поразки. Це ще раз підкреслює, що нелюдські, загарбницькі ідеї цих політичних течій не були вкорінені в історичне тло цих країн.

В той же час Україна відчула на собі реваншистські настрої російського керівництва, викликані поразкою Росії в холодній війні. Апофеозом цього стало політика відновлення імперії, що загинула на зламі восьмидесятих-дев'яностих років. Це події в Придністров'ї, в Чечні, в Абхазії та Осетії, в Грузії. І вінцем є проведення спершу ельцинською, а потім і дотепер путінською верхівкою, політики експансії Росії щодо України. Воно обумовлено гранично ксенофобським і українофобським характером теперішнього прояву керівної ідеології сучасного російського суспільства.

Системність, ресурсна організованість та державне забезпечення антиукраїнської політики Російської Федерації при супроводженні повномасштабного вторгнення на територію України в суспільно-політичній оцінці цього явища і отримала назву «рашизм». Новітній характер цього протиправного явища поки що не перебував у фокусі фундаментальних науково-теоретичних досліджень, проте політико-правовий набір закономірностей цієї суспільно-політичної течії зумовлює потребу його засудження, протидії і криміналізації.

Враховуючи високу суспільну небезпеку, поняття рашизм з усіма кримінально-правовими характеристиками має бути криміналізованим не тільки в українському кримінальному законодавстві, а також має знайти своє кримінально-правове вираження і у міжнародно-правових актах як особливо тяжке кримінальне правопорушення, що загалом зумовлює актуалізацію ухвалення міжнародно-правових актів щодо дерашизації та її неодмінної складової – денуклеаризації – Російської Федерації і недопущення поширення рашизму в Україні та інших державах.

МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

**“МІЖНАРОДНО-ПРАВОВА ОЦІНКА РОСІЙСЬКОЇ
ВОЄННОЇ АГРЕСІЇ В УКРАЇНІ ТА ЗАХИСТ
ФУНДАМЕНТАЛЬНИХ ПРАВ ЛЮДИНИ”**

(м. Київ 16 липня 2022)

Збірник наукових праць

Збірник наукових праць

Підписано до друку 13.07.2022. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Таймс. Друк офсетний.
Ум. друк. арк. 21.8. Наклад 300. Зам. № 165.

Надруковано в «Видавництво Людмила».
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи серія ДК № 5303 від 02.03.2017.
«Видавництво Людмила»
03148, Київ, а/с 115.
Тел./факс: + 38 050 469 7485, 068 340 8332
E-mail: lesya3000@ukr.net